

O ponovnoj uporabi informacija

Ponovna uporaba informacija jest pravo korisnika omogućeno odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama iz 2013 i dodatno ojačano Izmjenama Zakona iz 2015, temeljem preuzimanja Direktive o ponovnoj uporabi informacija EU. Radi se o informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti, a koje su kao registri, baze, evidencije ili druge vrste informacija pogodne za ponovnu uporabu, na način da se računalno mogu iskoristiti u svrhu izrade aplikacija. Ponovna uporaba informacija i otvoreni podaci, kao na internetu objavljeni podaci slobodni za besplatnu uporabu svima, pokretači su digitalnog europskog tržišta.

Ponovna uporaba znači uporabu informacija tijela javne vlasti od strane fizičkih ili pravnih osoba, u komercijalnu ili nekomercijalnu svrhu različitu od izvorne svrhe za koju su informacije nastale, a koja se ostvaruje u okviru zakonom ili drugim propisom određenog djelokruga ili posla koji se uobičajeno smatra javnim poslom. (članak 5., točka 6.).

Obveznici su tijela javne vlasti koja su obvezna osigurati ostvarivanje prava na pristup informacijama. Popis tijela javne vlasti koji su obveznici osiguravanja ponovne uporabe informacija dostupan je na tjv.pristupinfo.hr ([link](#))

Sukladno članku 28., stavak 1., u svrhu poticanja i olakšavanja ponovne uporabe informacija tijela javne vlasti dužna su na lako pretraživ način objaviti informacije dostupne za ponovnu uporabu, zajedno s metapodacima, u strojno čitljivom i otvorenom obliku, u skladu s otvorenim standardima.

Informacije za ponovnu uporabu

Osnovno obilježje ponovne uporabe jest oblik informacija– one moraju biti u strojno čitljivom obliku, otvorenom formatu te u skladu s otvorenim standardom (članak 5., točke 10., 11., 12. i 13.)

Strojno čitljiv oblik je oblik datoteke strukturiran tako da ga programska aplikacija može lako identificirati, prepoznati i iz njega izdvojiti određene podatke, uključujući pojedinačne podatke i njihovu unutarnju strukturu. PSI Direktiva i Smjernice Europske komisije preporučuju oblike CSV, JSON; XML, RDF, i dr.

Otvoreni oblik je oblik datoteke koji je neovisan o korištenoj platformi i dostupan javnosti bez ograničenja koja bi priječila ponovnu uporabu.

Otvoreni standard je u pisanom obliku utvrđen standard s detaljnim specifikacijama preduvjeta za osiguravanje interoperabilnosti softvera;

Podaci za ponovnu uporabu obilježeni su metapodacima, a to su podaci o podacima, odnosno podaci koji opisuju karakteristike nekog izvora. Oni mogu opisivati jedan podatak, cijelu skupinu podataka ili samo neki dio cjeline.

Ostvarivanje ponovne uporabe informacija

Ponovna uporaba informacija ostvaruje se osiguravanjem dostupnosti informacija na dva načina:

- putem informacija koje su u ponovno uporabljivom obliku proaktivno objavljene na Internet stranici tijela javne vlasti ili portalu otvorenih podataka
- podnošenjem zahtjeva za ponovnu uporabu informacija

Portal otvorenih podataka je podatkovni čvor koji služi za prikupljanje, kategorizaciju i distribuciju otvorenih podataka javnog sektora. Portal predstavlja svojevrsni katalog metapodataka koji omogućava lakše pretraživanje otvorenih podataka (članak 5., točka 13)

Portal otvorenih podataka Republike Hrvatske <https://data.gov.hr/> sadrži skupove podataka za ponovnu uporabu tijela javne vlasti zajedno s metapodacima, a pokrenut je u ožujku 2015. godine. Portal vodi Digitalni informacijsko-dokumentacijski ured Vlade Republike Hrvatske. Korisnici mogu putem portala predložiti objavljivanje određenog skupa podataka. Portal je povezan s Europskim portalom otvorenih podataka <https://data.europa.eu/>

Informacije za ponovnu uporabu u formatu koji omogućuje ponovnu uporabu mogu se dobiti i podnošenjem zahtjeva za ponovnu uporabu informacija tijelu javne vlasti. O zahtjevu tijelo javne vlasti odlučuje rješenjem u roku od 15 dana. U slučaju da na informacijama postoje ograničenja iz članka 30., stavak 1. Zakona, tijelo će odbiti zahtjev (bez provedbe testa razmjernosti i javnog interesa). Rješenjem se odlučuje i o naknadi troškova za ponovnu uporabu informacija, a kriteriji se uređuju posebnom uredbom.

Protiv rješenja tijela javne vlasti može se uložiti žalba Povjereniku za informiranje. Na pitanja postupanja sa zahtjevom koja nisu posebno riješena glavom VI. Zakona primjenjuju se ostale odredbe Zakona.

U svrhu ponovne uporabe tijela javne vlasti nemaju obvezu informaciju izraditi, prilagođavati ili izdvajati dijelove informacija ako to zahtijeva nerazmjernan utrošak vremena ili sredstava, niti se od tijela javne vlasti može zahtijevati da nastavi ažurirati, nadograđivati i pohranjivati informacije u svrhu ponovne uporabe.

Razmjena informacija između tijela javne vlasti radi obavljanja poslova iz njihova djelokruga ne predstavlja ponovnu uporabu.

Uvjeti (dozvole, licence)

Tijelo javne vlasti kada omogućava pristup informacijama za ponovnu uporabu može odrediti uvjete za ponovnu uporabu informacija. Uvjeti ne smiju nepotrebno ograničavati mogućnost ponovne uporabe i ne smiju se upotrijebiti za ograničavanje tržišnog natjecanja.

U načelu, tijelo javne vlasti korisniku daje podatke za ponovnu uporabu bez ograničenja, za slobodnu uporabu i u otvorenom formatu.

Tijelo javne vlasti može u opravdanim slučajevima odrediti uvjete za ponovnu uporabu, ali tako da ne ograničavaju neopravdano mogućnost ponovne uporabe, niti se smiju koristiti kako bi se ograničilo tržišno natjecanje, odnosno ne smiju biti diskriminirajući za iste ili slične vrste informacija odnosno svrhu, komercijalnu ili nekomercijalnu.

Tijelo javne vlasti dužno je na svojoj Internet stranici objaviti dozvole koje se primjenjuju na njegove informacije, ili poveznice na takve dozvole, u skladu sa standardnim otvorenim dozvolama odnosno spomenutim pravilnikom koji se pak referira na iste standardne otvorene dozvole.

Vrste i sadržaj dozvola kojima se utvrđuju uvjeti ponovne uporabe utvrđuju se pravilnikom ministra uprave, ali u skladu sa standardnim otvorenim dozvolama, kako je preporučeno PSI Direktivom.

Na tijelo javne vlasti koje ponovno koristi svoje informacije kao osnovu za komercijalne aktivnosti koje ne spadaju u djelokrug njegovih javnih poslova, primjenjuju se isti uvjeti kao za druge korisnike.

Naknada troškova

Informacije za ponovnu uporabu objavljene na Internet stranici ili portalu otvorenih podataka (otvoreni podaci) besplatne su i dostupne svima na korištenje. Tijelo javne vlasti ne može naplatiti naknadu za otvorene podatke.

Kada pruža informacije za ponovnu uporabu temeljem zahtjeva korisnika tijelo javne vlasti može naplatiti samo marginalne troškove odnosno stvarne materijalne troškove nastale zbog reprodukcije, davanja na uporabu i dostave informacija, u skladu s Kriterijima iz članka 19. stavka 3. ZPPI koji se primjenjuju i na dostavu informacije po zahtjevu na pristup informacijama. Kriterije donosi Povjerenik (NN 12/2014).

Tijelo javne vlasti može naplatiti troškove povrh marginalnih troškova samo u dva slučaja (članak 32. ZPPI).

- ako se radi o tijelu javne vlasti koje se pretežno financira iz vlastitih prihoda ili
- ako se zahtjev korisnika odnosi na ponovnu uporabu onih informacija od kojih tijelo javne vlasti pokriva troškove njihova prikupljanja, izrade, reprodukcije i objave, ili drugim riječima, financira prikupljanje i održavanje informacija njihovom naplatnom diseminacijom

U tim slučajevima tijelo javne vlasti dužno je odrediti cjenik naknade za ponovnu uporabu informacija u skladu s kriterijima koje utvrđuje Vlada svojom uredbom, a koji moraju biti objektivni, jasni i provjerljivi, te ih u skladu s načelom transparentnosti objaviti na svojim Internet stranicama.

Podnošenje zahtjeva

U zahtjevu za ponovnu uporabu informacija podnositelj zahtjeva mora naznačiti (članak 29., stavak 1. i članak 18., stavak 3):

- naziv i sjedište tijela javne vlasti kojem se zahtjev podnosi,
- ime i prezime i adresu fizičke osobe podnositelja zahtjeva, tvrtku, odnosno naziv pravne osobe i njezino sjedište
- informacije koje želi ponovno upotrijebiti, uključujući oblik u kojem želi primiti informaciju

- način na koji želi primiti informaciju
- svrhu korištenja informacija (komercijalna ili nekomercijalna svrha)

Zahtjev se može podnijeti pisanim putem, uključujući e-mail, odnosno usmeno. Tijelo javne vlasti postupat će po zahtjevu za ponovnu uporabu informacija putem sredstava elektroničke komunikacije, kad god je to moguće i prikladno (članak 29., stavak 3.)

Odlučivanje o zahtjevu

Tijelo javne vlasti odlučuje o zahtjevu za ponovnu uporabu informacija rješenjem u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

Rješenje obvezno sadrži vrstu dozvole kojom se utvrđuju uvjeti uporabe te visinu i način izračuna troškova. Vrste dozvola uređuje ministar uprave pravilnikom, a kriterije za izračun troškova Vlada svojom uredbom.

Tijelo javne vlasti će rješenjem odbiti zahtjev za ponovnu uporabu informacija ako informacije podlijeću ograničenjima odnosno ako se zahtjev odnosi informacije koje se odnose na razloge koji su navedeni za uskratu informacija u postupku ostvarivanja prava na pristup informacijama iz članka 15. Zakona, kao i u slučajevima kada se zahtjevom traže:

- povjerljive statističke informacije, sukladno zakonu,
- informacije za koje korisnik treba dokazati postojanje pravnog interesa,
- dijelovi informacije koji sadrže samo logotipe, grbove ili oznake,
- informacije koje su u posjedu tijela koja pružaju javne usluge radija, televizije i elektroničkih medija,
- informacije koje su u posjedu obrazovnih i znanstvenoistraživačkih ustanova, uključujući organizacije osnovane u svrhu prijenosa rezultata istraživanja, škole i ustanove visokog obrazovanja, osim knjižnica ustanova visokog obrazovanja,
- informacije koje posjeduju ustanove u kulturi, osim knjižnica, muzeja i arhiva,
- informacije koje se ne prikupljaju u svrhu obavljanja javnog posla.

U odnosu na gornja ograničenja, za razliku od postupka po zahtjevu za pristup informacijama, ne provodi se test razmjernosti i javnog interesa.

Zaštita korisnika

Protiv rješenja o odbijanju odnosno odbacivanju zahtjeva za ponovnu uporabu informacija, podnositelj zahtjeva može izjaviti žalbu Povjereniku za informiranje, a protiv rješenja Povjerenika za informiranje postoji mogućnost podnošenja tužbe Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske. Pravila postupanja su ista kao i u slučaju podnošenja zahtjeva za pristup informacijama.